DOMSTOLENS DOM

5. oktober 1999 *

I sag C-420/97,

angående en anmodning, som Hof van Cassatie (Belgien) i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Leathertex Divisione Sintetici SpA

mod

Bodetex BVBA,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 2 og artikel 5, nr. 1, i konventionen af 27. september 1968 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77),

har

* Processprog: nederlandsk.

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten, G.C. Rodríguez Iglesias, afdelingsformændene P.J.G. Kapteyn, J.-P. Puissochet, G. Hirsch og P. Jann samt dommerne J.C. Moitinho de Almeida (refererende dommer), C. Gulmann, J.L. Murray, D.A.O. Edward, H. Ragnemalm, L. Sevón, M. Wathelet og R. Schintgen,

generaladvokat: P. Léger
justitssekretær: assisterende justitssekretær H. von Holstein,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Leathertex Divisione Sintetici SpA ved advokaterne S. Beele og F. Busschaert, Kortrijk

— Bodetex BVBA ved advokaterne D. van Poucke og B. Demeulenaere, Gent

— den tyske regering ved kontorchef R. Wagner, Forbundsjustitsministeriet, som befuldmægtiget

— den italienske regering ved afdelingschef, professor U. Leanza, Juridisk Tjeneste, Udenrigsministeriet, som befuldmægtiget, bistået af statens advokat, O. Fiumara

— Det Forenede Kongeriges regering ved Assistant Treasury Solicitor J.E. Collins, som befuldmægtiget, bistået af barrister M. Hoskins

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved juridisk konsulent J.L. Iglesias Buhigues og P. van Nuffel, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 15. december 1998 er afgivet mundtlige indlæg af den italienske regering ved O. Fiumara, af Det Forenede Kongeriges regering ved L. Persey, QC, og af Kommissionen ved J.L. Iglesias Buhigues og P. van Nuffel,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 16. marts 1999,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 4. december 1997, indgået til Domstolen den 11. december 1997, har Hof van Cassatie i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (herefter »protokollen«), forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af konventionens artikel 2 og artikel 5, nr. 1 (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77, herefter »konventionen«).

2 Spørgsmålet er blevet rejst i en sag, som føres mellem Leathertex Divisione Sintetici SpA, Montemurlo (Italien) (herefter »Leathertex«) og Bodetex BVBA, Rekkem-Menen (Belgien) (herefter »Bodetex«) vedrørende betaling af skyldig provision og godtgørelse for ophævelse af en kontrakt uden overholdelse af et

opsigelsesvarsel. Kravene er fremsat af Bodetex over for Leathertex, som Bodetex var handelsagent for på det belgiske og det nederlandske marked.

Konventionen

3 Konventionens artikel 2, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne konvention skal personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne stat.«

4 Artikel 3, stk. 1, bestemmer:

»Personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden kontraherende stat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2-6 i dette afsnit.«

5 Konventionens artikel 5 bestemmer:

»En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges i en anden kontraherende stat:

1) i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes

...«

6 I konventionens artikel 6, nr. 1, tilføjes det, at en person, der har bopæl på en kontraherende stats område, såfremt der er flere sagsøgte, kan sagsøges ved retten i den retskreds, hvor en af de sagsøgte har bopæl.

7 Endelig har artikel 22, stk. 1, følgende ordlyd:

»Såfremt krav, som er indbyrdes sammenhængende, fremsættes for retter i forskellige kontraherende stater, og sagerne verserer for disse retter i første instans, kan enhver anden ret end den, ved hvilken sagen først er anlagt, udsætte afgørelsen.«

Hovedsagen

8 I flere år var Bodetex som led i et fast forretningsforhold handelsagent for Leathertex på det belgiske og det nederlandske marked. Bodetex' vederlag bestod i en provision på 5%.

9 Efter at Bodetex i løbet af 1987 forgæves havde fremsat krav over for Leathertex om betaling af provisionsbeløb, som Bodetex fandt at have krav på, indtog selskabet det standpunkt, at handelsagenturkontrakten var bragt til ophør, og ved skrivelse af 9. marts 1988 tog det kontraktens ophør til efterretning og afkrævede Leathertex skyldig provision samt godtgørelse for ophævelse af kontrakten uden overholdelse af et opsigelsesvarsel.

10 Skrivelsen blev ikke besvaret, og Bodetex anlagde den 2. november 1988 sag mod Leathertex ved Rechtbank van Koophandel, Kortrijk, med påstand om betaling af beløbene.

11 Rechtbank van Koophandel, der traf afgørelse ved dom af 1. oktober 1991, fandt, at sagen støttedes på to særskilte forpligtelser. Retten nåede frem til, at den første forpligtelse, dvs. forpligtelsen til at overholde et rimeligt varsel i tilfælde af, at en handelsagenturkontrakt blev bragt til ophør, og — såfremt et sådant varsel ikke blev givet — til at betale en godtgørelse for ophævelse af kontrakten uden overholdelse af opsigelsesvarslet, skulle opfyldes i Belgien, mens den anden forpligtelse, dvs. forpligtelsen til at betale provision, skulle opfyldes i Italien i henhold til princippet om, at pengeskyld er henteskyld. I overensstemmelse hermed fandt Rechtbank van Koophandel, at retten i henhold til konventionens artikel 5, nr. 1, havde kompetence med hensyn til forpligtelsen til at betale godtgørelse for ophævelse af kontrakten uden overholdelse af et opsigelsesvarsel, og den erklærede sig derefter kompetent til at påkende hele sagen, idet den anså denne forpligtelse for at være konneks med forpligtelsen til at betale provision. Retten tilpligtede herefter Leathertex at betale Bodetex den skyldige provision og en godtgørelse for manglende overholdelse af et opsigelsesvarsel.

12 Leathertex ankede dommen til Hof van Beroep, Gent, som ved dom af 29. oktober 1993 stadfæstede afgørelsen om, at Rechtbank van Koophandel havde kompetence til at pådømme Bodetex' krav. Hof van Beroep fandt, at to

særskilte forpligtelser ifølge agenturkontrakten lå til grund for Bodetex' søgsmål, at forpligtelsen til at betale provision ikke kunne betragtes som hovedforpligtelsen, og at de to forpligtelser måtte betragtes om ligestillede, således at intet var til hinder for, at Bodetex anlagde sagen ved retten på det sted, hvor én af de to forpligtelser skulle opfyldes. Ifølge Hof van Beroep havde Rechtbank van Koophandel herefter kompetence til at påkende hovedsagen som retten på det sted, hvor forpligtelsen til at overholde et rimeligt varsel skulle opfyldes.

13 Derefter indgav Leathertex kassationsanke til Hof van Cassatie. For kassationsinstansen gjorde selskabet for det første gældende, at Hof van Beroep havde anvendt konventionens artikel 5, nr. 1, urigtigt ved at anse sig for kompetent til at påkende kravet om betaling af skyldig provision, selv om forpligtelsen hertil skulle opfyldes i Italien. Til støtte herfor anførte Leathertex, at hvis en ret ikke — blandt flere forskellige forpligtelser, der ligger til grund for et søgsmål — kan sondre mellem hovedforpligtelser og accessoriske forpligtelser, har den kun kompetence til at træffe afgørelse vedrørende de forpligtelser, som efter de lovkonfliktregler, der gælder for den, kan henføres til dens jurisdiktion. For det andet gjorde Leathertex gældende, at Hof van Beroep havde anvendt konventionens artikel 22 urigtigt, idet retten havde erklæret sig kompetent til at påkende hele sagen, selv om denne konventionsbestemmelse kun kan anvendes, hvis de indbyrdes sammenhængende krav fremsættes for retter i to eller flere kontraherende stater.

14 I forelæggelsesdommen har Hof van Cassatie indledningsvis anført, at konventionens artikel 22 ikke er bragt i anvendelse i den indankede dom, og at Hof van Cassatie af denne grund har forkastet Leathertex' anbringende om, at denne bestemmelse er blevet urigtigt anvendt.

15 Med hensyn til den påståede tilsidesættelse af konventionens artikel 5, nr. 1, har Hof van Cassatie henvist til, at Domstolen i dom af 15. januar 1987 (sag 266/85, Shenavai, Sml. s. 239, præmis 19) har fastslået, at den ret, sagen er indbragt for — i det særlige tilfælde, hvor en sag vedrører flere forskellige forpligtelser, der udspringer af en og samme kontrakt og ligger til grund for sagen — ved afgørelsen af, om den er stedligt kompetent, må hente vejledning i sondringen

mellem accessoriske krav og hovedkrav, hvilket medfører, at hovedforpligtelsen blandt flere omtvistede forpligtelser bliver afgørende for kompetencen.

16 Hof van Cassatie har konstateret, at det i denne sag er ubestridt, at forpligtelsen til at betale provisionen ikke kan betragtes som hovedforpligtelsen i forbindelse med den af Bodetex anlagte sag, at de belgiske domstole har kompetence til at træffe afgørelse om forpligtelsen til at betale godtgørelse for ophævelsen af aftalen uden overholdelse af opsigelsesvarsel, idet denne forpligtelse følger af et kontraktforhold og skal opfyldes i Belgien, og endelig at de to forpligtelser er ligestillede.

17 På denne baggrund har Hof van Cassatie rejst spørgsmål om, hvorvidt det er muligt at fravige den almindelige regel i konventionens artikel 2, når en sag angår forskellige forpligtelser i henhold til samme agenturkontrakt, men forpligtelserne ikke er underordnet hinanden, og den ret, sagen er indbragt for, kun kan støtte sin kompetence på én af forpligtelserne som følge af opfyldelsesstedet for den pågældende forpligtelse.

18 Herefter besluttede Hof van Cassatie at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 5, nr. 1, og artikel 2 i konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, i den i sagen gældende affattelse, forstås således, at et krav bestående af flere enkeltkrav, som støttes på forskellige forpligtelser i henhold til samme kontrakt, kan fremsættes for samme ret, også selv om de forpligtelser i henhold til kontraktforholdet, kravet støttes på, efter lovkonfliktreglerne i den stat, hvori den ret, sagen er indbragt for, er beliggende, skal opfyldes, for så vidt angår den ene forpligtelse i den stat, hvori retten er beliggende, men for så vidt angår den anden forpligtelse i en anden EF-medlemsstat, når det tages i betragtning, at den ret, sagen er indbragt for, på grundlag af det fremsatte krav finder, at de to forpligtelser, der ligger til grund for kravet, ikke er underordnet hinanden, men er ligestillede?«

Det præjudicielle spørgsmål

19 Med spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om konventionens artikel 2 og artikel 5, nr. 1, skal fortolkes således, at samme ret har kompetence til at påkende hele sagen, i tilfælde hvor den støttes på to ligestillede forpligtelser, som følger af samme kontrakt, også selv om forpligtelserne efter lovkonfliktreglerne i den stat, hvori den ret, sagen er indbragt for, er beliggende, skal opfyldes, for så vidt angår den ene forpligtelse i denne stat, men for så vidt angår den anden forpligtelse i en anden kontraherende stat.

20 Det Forenede Kongeriges regering har principalt gjort gældende, at det blandt de to forpligtelser, sagen for den nationale ret støttes på, må være forpligtelsen til at betale provision, søgsmålet hovedsagelig støttes på. I henhold til forelæggelsesdommen har den manglende betaling af provisionsbeløbene således været den eneste grund til, at Bodetex har betragtet kontrakten som opsagt uden varsel. Godtgørelsen herfor skal derfor kun betales, hvis det er godtgjort, at der faktisk består et krav på skyldig provision. I overensstemmelse hermed har Det Forenede Kongeriges regering foreslået, at det præjudicielle spørgsmål omformuleres, og at det besvares med, at den kontraktmæssige forpligtelse, som hovedsagelig ligger til grund for søgsmålet, og hvorefter kompetencen kan fastlægges i henhold til konventionens artikel 5, nr. 1, i et tilfælde som det, der foreligger i hovedsagen, er forpligtelsen til at betale provision.

21 Hertil bemærkes, at det på baggrund af kompetencefordelingen inden for rammerne af den præjudicielle forelæggelsesprocedure i henhold til protokollen tilkommer den nationale ret at bedømme, hvilken indbyrdes vægt der skal tillægges de kontraktmæssige forpligtelser, hovedsagen angår, mens det påhviler Domstolen at fortolke konventionen ud fra de konstateringer, den nationale ret har foretaget.

22 Endvidere vil en ændring af det præjudicielle spørgsmåls indhold være uforenelig med Domstolens opgaver i henhold til protokollen og med Domstolens forpligtelse til at give medlemsstaternes regeringer samt andre berørte parter mulighed for at afgive indlæg i henhold til protokollens artikel 5 og artikel 20 i EF-statutten for Domstolen, når henses til, at det i henhold til denne sidstnævnte

bestemmelse kun er forelæggelsesbeslutningerne, der meddeles de pågældende parter (jf. for så vidt angår EF-traktatens artikel 177 (nu artikel 234 EF), dom af 20.3.1997, sag C-352/95, Phytheron International, Sml. I, s. 1729, præmis 14, og af 16.7.1998, sag C-235/95, Dumon og Froment, Sml. I, s. 4531, præmis 26).

23 Under disse omstændigheder må det ved besvarelsen af det præjudicielle spørgsmål lægges til grund, som det fremgår af forelæggelsesdommen, at de to kontraktforpligtelser, sagen støttes på, er ligestillede.

24 Leathertex, den tyske regering og, subsidiært, Det Forenede Kongeriges regering har anført, at en ret i en kontraherende stat ikke har kompetence i henhold til konventionens artikel 5, nr. 1, til at påkende hele sagen, når den støttes på flere ligestillede forpligtelser ifølge samme kontrakt, og opfyldelsesstedet for én af forpligtelserne eller nogle af disse er beliggende i en anden kontraherende stat.

25 De har endvidere anført, at konventionens artikel 5, nr. 1, skal fortolkes strengt. Når de to forpligtelser, der ligger til grund for sagen, betragtes som ligestillede af den ret, sagen er indbragt for, må det med henblik på påkendelsen af hver af forpligtelserne antages, at kompetencen tilkommer retten på det sted, hvor hver enkelt forpligtelse skal opfyldes, og den opdeling af kompetencen, der eventuelt bliver resultatet, må accepteres. En sådan fortolkning af konventionens artikel 5, nr. 1, er i overensstemmelse med bestemmelsens formål, som er, i sager om kontraktforhold, at give hver part sikkerhed for, at kravet vil blive påkendt af retten på det sted, hvor den omtvistede forpligtelse skal opfyldes.

26 Bodetex har for det første gjort gældende, at den kontrakt, de to forpligtelser, som hovedsagen angår, udspringer af, svarer til en arbejdskontrakt for en handelsrepræsentant. Med henblik på anvendelsen af konventionens artikel 5, nr. 1, må man derfor i tilfælde, hvor kravet støttes på forskellige forpligtelser, som følger af

samme agenturkontrakt — i lighed med hvad der gælder for arbejdskontrakter — lægge vægt på den forpligtelse, der er karakteristisk for kontrakten, dvs. i det foreliggende tilfælde forpligtelsen til at skaffe nye kunder og at sørge for distributionen af Leathertex' produkter, særligt i Belgien. I flere kontraherende stater har man i retspraksis og i den juridiske litteratur da også ladet denne løsning gælde for forhandlerkontrakter, som handelsagenturkontrakter også har lighedspunkter med.

27 Bodetex har for det andet gjort gældende, at forpligtelsen til at betale provision er konneks med forpligtelsen til at betale godtgørelse for ophævelse af kontrakten uden overholdelse af opsigelsesvarsel, idet begge forpligtelser følger af agenturkontrakten. Hertil kommer, at misligholdelsen af forpligtelsen til at betale provision var årsagen til, at kontrakten blev bragt til ophør, hvorved forpligtelsen til at betale godtgørelse for ophævelse af kontrakten uden varsel opstod. Denne indbyrdes sammenhæng må kunne begrunde, at den ret, der har kompetence til at påkende forpligtelsen til at betale godtgørelse for ophævelse af kontrakten uden overholdelse af et opsigelsesvarsel, også har kompetence til at træffe afgørelse om forpligtelsen til at betale provision.

28 Efter Bodetex' opfattelse giver en sådan fortolkning af konventionens artikel 5, nr. 1, mulighed for en hensigtsmæssig gennemførelse af sagen, herunder for at undgå, at kompetencen spredes på flere retter.

29 Endelig har Kommissionen gjort gældende, at i tilfælde, hvor en sagsøger fremsætter to krav, som støttes på to ligestillede forpligtelser, må den ret, der i henhold til konventionens artikel 5, nr. 1, har kompetence til at påkende et af kravene, også have kompetence til at påkende det andet, hvis der er en så nær sammenhæng mellem kravene, at der består en interesse i at behandle og påkende dem samtidigt for at undgå afgørelser, der eventuelt kan være indbyrdes uforenelige, hvis kravene pådømmes hver for sig.

30 Efter Kommissionens opfattelse er det denne løsning, som stemmer bedst overens med konventionens systematik. Dels er den analog med den, der efter konventionens artikel 6, nr. 1, gælder i tilfælde, hvor der er flere sagsøgte, dels

må den skulle anvendes på baggrund af reglen i konventionens artikel 22. I en sag som den, der foreligger for den nationale ret, ville konventionens artikel 22 således finde anvendelse på grund af den indbyrdes sammenhæng mellem de to krav, hvis sagsøgeren i henhold til konventionens artikel 5, nr. 1, havde besluttet at gøre kravet på godtgørelsen for ophævelsen af kontrakten gældende i én kontraherende stat og kravet på skyldig provision i en anden kontraherende stat. Efter Kommissionens opfattelse bør man i overensstemmelse hermed fortolke konventionens artikel 5, nr. 1, således, at man på forhånd undgår situationer, hvor konventionens artikel 22 vil finde anvendelse.

31 Det bemærkes, at Domstolen i præmis 8-10 i dommen af 6. oktober 1976 (sag 14/76, De Bloos, Sml. s. 1497) har udtalt, at konventionen efter sit formål, som er at fastlægge retternes internationale kompetence i de kontraherende stater, at lette anerkendelsen af de respektive retsafgørelser og at indføre en hurtig procedure for at sikre fuldbyrdelse af afgørelserne, forudsætter et krav om, at antallet af værneting for én og samme kontrakt begrænses i videst muligt omfang, og at konventionens artikel 5, nr. 1, derfor ikke kan fortolkes således, at den henviser til enhver forpligtelse efter den pågældende kontrakt. På grundlag heraf fastslog Domstolen i samme doms præmis 11 og 13, at den forpligtelse, der skal tages i betragtning ved bestemmelsen af det i artikel 5, nr. 1, omhandlede opfyldelsessted, er den forpligtelse, der svarer til den kontraktmæssige rettighed, sagsøgeren påberåber sig som grundlag for søgsmålet. I dommens præmis 14 udtalte Domstolen nærmere, at i de tilfælde, hvor sagsøgeren rejser krav om erstatning eller påstår kontrakten ophævet på grund af modpartens misligholdelse, er denne forpligtelse altid den, der følger af kontrakten, og hvis misligholdelse påberåbes som grundlag for kravene.

32 Denne fortolkning støttes af, at man ved indgåelsen af konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse ændrede konventionens artikel 5, nr. 1, i nogle af sprogversionerne for at præcisere, at den forpligtelse, hvis opfyldelsessted er afgørende for, hvilken ret der har kompetence til at pådømme en sag om kontraktforhold, er »den forpligtelse, der ligger til grund for sagen«.

33 Dernæst bemærkes, at Domstolen ved flere lejligheder har fastslået, at det sted, hvor den forpligtelse, der ligger til grund for sagen, er opfyldt eller skal opfyldes, skal bestemmes i henhold til den materielle lov, der er anvendelig på den omtvistede forpligtelse i medfør af lovkonfliktreglerne ved den ret, sagen er indbragt for (dom af 6.10.1976, sag 12/76, Tessili, Sml. s. 1473, præmis 13, af 29.6.1994, sag C-288/92, Custom Made Commercial, Sml. I, s. 2913, præmis 26, og af 28.9.1999, sag C-440/97, Groupe Concorde m.fl., Sml. I, s. 6307, præmis 32).

34 I denne henseende bemærkes, at de belgiske retter i den foreliggende sag, under anvendelse af den citerede praksis, har fundet, at forpligtelsen til at betale godtgørelse for ophævelse af kontrakten uden overholdelse af et opsigelsesvarsel skulle opfyldes i Belgien, mens forpligtelsen til at betale provision skulle opfyldes i Italien.

35 Endvidere bemærkes, at det fremgår af forelæggelsesdommen og af de sagsakter, som er fremsendt af den nationale ret, at den kontrakt, som hovedsagen angår, og i henhold til hvilken kravet om betaling af provision og kravet om betaling af godtgørelse for ophævelsen af kontrakten uden overholdelse af et opsigelsesvarsel er fremsat, ikke er en arbejdskontrakt.

36 I tilfælde, hvor de særlige træk ved arbejdskontrakter ikke forefindes, er det hverken nødvendigt eller hensigtsmæssigt at afgrænse den forpligtelse, som er karakteristisk for kontrakten, og ubetinget tillægge retten på opfyldelsesstedet den stedlige kompetence som opfyldelsesværneting i tvister om alle af kontrakten flydende forpligtelser (Shenavai-dommen, præmis 17).

37 I hovedsagen er der således ingen anledning til at tage den forpligtelse, der er karakteristisk for agenturkontrakten, i betragtning med henblik på at fastlægge retternes kompetence i kraft af opfyldelsesstedet.

38 Den ret, der har kompetence til at påkende et krav om betaling af godtgørelse for ophævelse af kontrakten uden overholdelse af et opsigelsesvarsel, kan heller ikke

støtte sin kompetence vedrørende kravet om betaling af provision på en eventuel indbyrdes sammenhæng mellem de to krav. Som Domstolen har udtalt, er formålet med konventionens artikel 22 at opstille regler for sammenhængende sager, som anlægges ved retter i forskellige kontraherende stater. Bestemmelsen indeholder ingen regler om kompetence; navnlig bestemmer den ikke, at en ret i en kontraherende stat er kompetent til at pådømme en sag, som er sammenhængende med en anden sag, der er indbragt for denne ret i medfør af konventionens regler (jf. dom af 24.6.1981, sag 150/80, Elefanten Schuh, Sml. s. 1671, præmis 19, og af 27.10.1998, sag C-51/97, Réunion européenne m.fl., Sml. I, s. 6511, præmis 39).

39 Endelig kan den ret, sagen er indbragt for, heller ikke ved afgørelsen af, om den har kompetence i tilfælde, hvor sagen angår flere ligestillede forpligtelser i henhold til samme kontrakt, lægge vægt på det princip, Domstolen har opstillet i Shenavai-dommens præmis 19 om, at accessoriske krav følger hovedkravet.

40 Herefter har samme ret ikke kompetence til at påkende hele sagen, i tilfælde hvor den støttes på to ligestillede forpligtelser, som følger af samme kontrakt, når forpligtelserne efter lovkonfliktreglerne i den stat, hvori retten er beliggende, skal opfyldes, for så vidt angår den ene forpligtelse i denne stat, men for så vidt angår den anden forpligtelse i en anden kontraherende stat.

41 Det bemærkes, at selv om det er forbundet med ulemper, at forskellige retter pådømmer forskellige aspekter af samme sag, kan sagsøgeren dog i henhold til konventionens artikel 2 altid indbringe hele sit krav for retten på det sted, hvor sagsøgte har bopæl.

42 Det præjudicielle spørgsmål skal herefter besvares med, at konventionens artikel 5, nr. 1, skal fortolkes således, at samme ret ikke har kompetence til at påkende hele sagen, i tilfælde hvor den støttes på to ligestillede forpligtelser, som følger af samme kontrakt, når forpligtelserne efter lovkonfliktreglerne i den stat, hvori retten er beliggende, skal opfyldes, for så vidt angår den ene forpligtelse i denne stat, men for så vidt angår den anden forpligtelse i en anden kontraherende stat.

Sagens omkostninger

43 De udgifter, der er afholdt af den tyske regering, af den italienske regering, af Det Forenede Kongeriges regering og af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Hof van Cassatie ved dom af 4. december 1997, for ret:

Artikel 5, nr. 1, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse, skal fortolkes således, at samme ret ikke har kompetence til at påkende hele sagen, i tilfælde hvor den støttes på to ligestillede forpligtelser, som følger af samme kontrakt, når forpligtelserne efter lovkonfliktreglerne i den stat, hvori

retten er beliggende, skal opfyldes, for så vidt angår den ene forpligtelse i denne stat, men for så vidt angår den anden forpligtelse i en anden kontraherende stat.

Rodríguez Iglesias Kapteyn Puissochet

Hirsch Jann

Moitinho de Almeida Gulmann Murray

Edward Ragnemalm

Sevón Wathelet Schintgen

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 5. oktober 1999.

R. Grass G.C. Rodríguez Iglesias

Justitssekretær Præsident